

Asia: VN/14613/2023

Ympäristöministeriön asetus purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit pykälään 1, Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys:

Asetuksessa tulisi tarkentaa pykälässä 1, mitä rakentamislain pykälässä 16 tarkoitetaan vähäisyydellä: ”Selvitystä ei kuitenkaan edellytetä hankkeissa, joissa purkumateriaalien määrä on vähäinen”. Tämän tulkinnanvaraisuuden jättäminen asetukseen aiheuttaa rakennusvalvonnoissa merkittävää vaihtelua, mikäli ei määritellä millä mittarilla purkumateriaalien määrää mitataan ja anneta mittareille kynnysarvoja.

Vähimmäisvaatimusta voitaisiin rajoittaa purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitysilmoituksen veloitetta niin, ettei koskisi esimerkiksi tietyn kokoisia tai tyyppisiä purkukohteita. Jossain maissa on esitetty vastaavassa tapauksessa kiinteistöneliörajaa ja joissakin maissa esim. määrärajaa, eli esim. mikäli jätettä muodostuu alle 10 m³, niin kohteesta ei tarvitse tehdä purkuseelvitystä. Ranska on asettanut rajaksi pinta-alaperusteisen neliömäärän (1000 m²) https://www.europeandemolition.org/cms/files/2016_07_DGGROW_SR2_First-Progress-Report.pdf. Muutamilla alueilla ilmoittamisvelvollisuus on pidemmällä. Belgiassa (Flanders) ja Espanjassa (Baskimaa) on velvollisuus vertailla arvioituja jätemääriä toteutettuihin massoihin. Muualla Espanjassa ainakin selitevelvollisuus, mutta ei välttämättä raportointivelvollisuutta todellisuuden mukaan. Mikäli vertailuvelvollisuus on, tällöin syntyy jäte- ja purkumäärän ilmoittamispakote toden mukaan. Tarkan rajan asettaminen vähentää tulkinnanvaraisuutta, vertailu edesauttaa ymmärtämään purkamisen paikallisia vaikutuksia.

Kohta: ”Rakentamishankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että selvityksen sisältämät tiedot ilmoitetaan tämän asetuksen mukaisesti purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmään.”

Kohdassa on syytä pohtia lisättävän perusteluistion mukaan tarkentavan maininnan siitä, että ilmoittamisvelvollisuus tulee täyttää kahdessa kohdassa. Viranomaisrekisterin ylläpidon näkökannasta helpompaa on ilmoittaa tiedot lupavaiheessa ja vain kerran, mutta jälkikäteen täydennettävien tietojen saaminen saattaa olla vaikeaa, ja toimintamalli voi johtaa tiedon

epäjohdonmukaisuuksiin. (Esim. Todellisia määriä ei olla mitattu tarkasti tai alkuperäinen arvio on osunut tarpeeksi kohdilleen, jolloin sitä ei ”viitsitä” enää täsmentää, vaan raportoidaan arvion lukemat toteutuneina.) Jätetilastointia varten on tärkeää, että tilastot perustuvat todellisiin määriin. Tätä voidaan helpottaa hyvällä tietorekisterien ja rajapintojen suunnittelulla ja identiteetinhallinnalla (IAM), jotta sen päälle rakennettavilla palveluohjelmistot palvelisivat hankkeeseen ryhtyvän tarvetta onnistua tiedonantovelvollisuuksien täydentämisessä.

Selvitystä ei rakentamislain tarkoittamalla tavalla edellytetä hankkeissa, joissa purkumateriaalien määrä on vähäinen. Perustelumuistiossa on avattu sivulla 7 tarkemmin vähäisyyden arviointia. Perustelumuistiossa on esitetty arvioinnin lähtökohtana, että kaikki kokonaisten rakennusten purkohankkeet sisältyisivät selvitysvelvoitteen piiriin ja toisaalta, että yksittäiset kylpyhuoneremontit tai yksittäisten asuntojen remontit eivät selvitystä edellyttäisi. Miten vähäisyyttä tulisi näkemyksesi mukaan hankkeissa soveltaa?

Ks. edellinen kohta.

Mikäli kokonaisten rakennusten purkamisesta – riippumatta siitä millainen rakennus tai millaiseen käyttötarkoitukseen tai missä kunnossa se on – velvoitettaisiin tekemään selvitys ja purkutietojen toimittaminen, edesauttaisi se materiaalin uusiokäyttöä tai kierrättämistä ja hävittämistä. On kuitenkin huomattava, että omakotitalojen purkamisesta syntyy suhteellisen vähän jätettä, ja onkin harkittava, olisiko järkevämpää, että määrää arvioitaisiin absoluuttisin arvoin (m², m³ tai tonnit) sen asemesta, että onko purettava kohde kokonainen rakennus vai ei. Voisi myös harkita, että purkukartoitus pitäisi tehdä kaikista tietyn kokoluokan rakennuksista, jolloin koolle pitäisi määritellä suurein mitattava kynnyksiarvo.

Kannatamme, että selvitystä ei pidä tehdä yksittäisistä kylpyhuoneremonteista tai yksittäisten asuntojen remonteista. On kuitenkin tärkeää, että mikäli yksittäisiä remonteja tehdään sarjassa useassa asunnossa esimerkiksi kerrostalossa, tällöin pitäisi arvioida koko kerrostaloon kohdistuva remonttien yhteisvaikutus jätemääriin, ja tällaisessa tapauksessa selvitysvelvoite tulee täyttyä.

Kommentit pykälään 2, Purkumateriaalit:

Ei erillisiä kommentteja sisältöön tai muotoiluun. Alla tarkennukset jaotteluun.

Ehdotuksessa on kaksi eri vaihtoehtoa pykäläksi 2 koskien selvityksen keskeistä sisältöä, purkumateriaaleja. Kumpaa jaottelua tulisi näkemyksesi mukaan käyttää asetuksessa? Vaihtoehto A:ssa on esitetty purkumateriaalien jaottelu kierrätyksen ja hyödyntämisen näkökulmasta, minkä vuoksi jaottelu poikkeaisi hieman jäteasetuksen 26 §:n rakennus- ja purkujätteen erilliskeräysvaatimuksista. Tarkemmat perusteet poikkeamiselle on esitetty perustelumuistiossa sivuilla 8-9.

Vaihtoehto A

Kommentit valintaasi

Hienojakoisempi jaottelu edesauttaa materiaalien kierrättämistä, parantaa tiedon laatua ja edistää materiaalien ja kiertotalouden tutkimusta. Mikäli vaihtoehtoon A päädytään, pitää huolehtia, että jo annetut tiedot ovat yhteensopivia uusien tietojen kanssa, ja konversio otetaan huomioon rekisteriä

perustettaessa. Mikäli vanhoja purkutietoja päätetään viedä rekisteriin, tietueet tulee merkitä siten, että luokittelu on ollut erilainen.

Kommentit pykälään 3, Vaarallisia aineita sisältävät purkumateriaalit:

VTT kannattaa, että vaarallisia aineista sisältävät purkumateriaalit arvioitaisiin erikseen osana selvitystä. Vaarallisia aineita sisältävien purkumateriaalien arviointi tulee pohjautua haitta-ainekartoitukseen ja kartoitusta toteuttavalla konsultilla tulee olla henkilökohtainen pätevyys asbesti- ja haitta-ainekartoitusten tekemiseen.

Kommentit pykälään 4, Maa- ja kiviainekset:

Ei kommentteja.

Kommentit pykälään 5, Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen päivittäminen:

Pykälän onnistuneessa käyttöönottamisessa tulee ottaa huomioon siirtoasiakirjan tietotekninen yhteensopivuus jäte- ja purkumateriaalirekisterin kanssa. Tämä tarkoittaa, että selvityksen sisällön tietomalli tulee olla joko samanmuotoinen, yhteensopiva tai konvertoitavissa siirtoasiakirjan tietosisällön kanssa. Hyvä tapa selvittää kansallisia tietosisältöjä tietueittain on Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämä Yhteentoimivuusalusta. Yhteentoimivuusalustalta löytyy työkalut yhteentoimivien tietosisältöjen määrittelyyn. Alusta koostuu sanastoista, koodistoista ja tietomalleista, joita tarvitaan tietovirroissa ja muussa tiedonhallinnassa. Tätä työkalua hyödynnettäessä myös yhteentoimivuus SYKE:n muihin tietojärjestelmiin kuten Ryhti-tietojärjestelmään, on helpompaa, kun määrittelyssä hyödynnetään samoja tietomallimäärittelyjä. Ryhti-tietojärjestelmä on mallinnettu Yhteentoimivuusalustalle.

Tällä hetkellä pykälässä mainitaan, että ”Päivitys voi sisältää tietoja myös uudelleenkäyttöön toimitetuista rakennusosista ja materiaaleista sekä hyötykäyttöön toimitetuista pilaantumattomista maa- ja kiviaineksista.” VTT:n suosittelee harkitsemaan, muuttamista tätä veloitteeksi. Tällöin purku-urakkaan ryhtyvälle tulisi paine saada materiaali tehokkaasti kiertoon.

Mikäli em. on mahdotonta toteuttaa, VTT:n suosittelee harkitsemaan lisäämään vähintään veloitetta ilmoittaa siitä, onko mitään hyödynnetty uusiokäytössä (k/e), mutta tieto siitä, että mitä ja missä määrin materiaaleja on toimitettu uudelleenkäyttöön, olisi vapaaehtoinen, kuten nyt on esitetty. Tietoihin kannattaa lisätä, mihin käyttötarkoitukseen materiaali on toimitettu ja millä tavalla jäte on käsitelty. Tämä tieto edesauttaisi laajentamaan tietotaitoa siitä, mihin kaikkiin käyttötarkoituksiin materiaaleja voidaan uusiokäyttää, mikä taas edesauttaa kiertotalouden markkinoiden syntyä.

Kommentit pykälään 6, Tietojen ilmoittaminen:

Muutoksen voimaantulo edellyttää, että tiedot voidaan ottaa tietoteknisesti vastaan rekisteriin ensimmäisestä voimassaolopäivästä lähtien sekä tietoja pystytään tarkentamaan purku-urakan

loputtua, siten että tiedon vieminen rekisteri ei lisää merkittävästi rakennusvalvonnan tai urakkaan ryhtyvän tehtäviä. Kuntien rakennusvalvontaja tulee tukea asetuksesta johtuvissa lisätehtävissä ja uuden digitaalisen tietovirran käyttöönotossa ja haltuun ottamisessa.

Kommentit pykälään 7, Voimaantulo:

Ei kommentteja.

Muita huomiota ASETUKSEEN liittyen:

Purkujäteselvityksen kartoittaja on osoitettava pätevyytensä riittävällä määrällä henkilökohtaisia referenssejä hankinnan kohdetta vastaavista purkutöistä ja -selvityksistä, kiertotalouden edistämisestä purkutöissä sekä jätelainsäädännöllistä osaamisesta.

Huomioita ja kommentteja PERUSTELUMUISTION sisältöön:

Ei kommentteja.

Bohner Edgar
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

Pakkanen Tuija
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy - Lead, kestävä rakennettu ympäristö,